

ویراست دوم

فرهنگ معاصر

دانشنامه کتابداری و اطلاع رسانی

پوری سلطانی
شیفته سلطانی

دانشنامه کتابداری

و

اطلاع رسانی

ویراست دوم

پوری سلطانی
شیفته سلطانی

فرهنگ معاصر
انتشارات

فرهنگ معاصر انتشارات

تهران، خیابان طالقانی غربی، خیابان فریمان، شماره ۲۸، کدپستی: ۱۴۱۶۸۶۴۱۸۲

تلفن: ۵-۶۶۹۵۲۶۳۲ ؛ واحد فروش: ۶۶۹۷۳۳۵۲ ؛ فکس: ۶۶۴۱۷۰۱۸

E-mail: farhangmoaserpub@gmail.com Website: www.farhangmoaser.com

دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی

ویراست دوم

پوری سلطانی

شیفته سلطانی

حروف‌نگاری، صفحه‌آرایی و چاپ:

واحد کامپیوتر و چاپ فرهنگ معاصر

چاپ اول: ۱۳۹۹ / تیراژ: ۵۰۰ نسخه

کلیه حقوق این اثر متعلق به «مؤسسه فرهنگ معاصر» است و هر نوع استفاده بازرگانی از این اثر اعم از زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری به صورت‌های مختلف از قبیل PDF، Online و یا تکثیر به هر صورت دیگر، کلاً و جزئاً قابل تعقیب قانونی است.

فهرست‌نویسی پیش از انتشار:

سرشناسه: سلطانی، پوری، ۱۳۱۰ - ۱۳۹۴.

عنوان و نام پدیدآور: دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی / پوری سلطانی، شیفته سلطانی.

وضعیت ویراست: ویراست ۲.

مشخصات نشر: تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۶۸۰ ص: ۲۱/۵ × ۱۴/۵ س.م.

وضعیت فهرست‌نویسی: فبا

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: کتابداری — دایرةالمعارف‌ها

موضوع: Library science -- Encyclopedias

موضوع: اطلاع‌رسانی — دایرةالمعارف‌ها

موضوع: Information science -- Encyclopedias

موضوع: کتابداری — اصطلاح‌ها و تعبیرها

موضوع: Library science -- Terminology

موضوع: کتابداری — واژه‌نامه‌ها — انگلیسی

موضوع: Library science -- Dictionaries -- English

موضوع: کتابداری — واژه‌نامه‌ها — فارسی

موضوع: Library science -- Dictionaries -- Persian

شناسه افزوده: سلطانی، شیفته، ۱۳۲۹ -

رده‌بندی کنگره: Z۱۰۰۶

رده‌بندی دیویی: ۰۲۰/۳

شماره کتابشناسی ملی: ۷۲۶۵۰۹۲

فهرست

پیشگفتار ویراست دوم	نه
مقدمه	هفده
در تکوین اندیشه دانشنامه	هجده
شیوه کار	نوزده
منابع و مآخذ اصلی	بیست و یک
شیوه استفاده	بیست و دو
سپاسگزاری	بیست و چهار
دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی	۱-۵۷۷
نمایه انگلیسی به فارسی	۱-73

دانشنامه کتابداری

و اطلاع رسانی

کتابخانه

پوری سلطانی

فروردین راستین

مؤلف

مؤلف

فرهنگ معاصر

تهران ۱۳۷۹

A
Cyclopedic Dictionary of
Library, and
Information Sciences

Archives

Poori soltani
Farvardin Rastin

Farhang Moaser
Publishers

پیشگفتار ویراست دوم

زنده‌یاد پوری سلطانی در آخرین روزهای زندگی حرفه‌ای‌اش کوشید تدوین این دانشنامه را به پایان برد و به چاپ بسپارد. اما از یک‌سو وسواس او در کارهای پژوهشی و از سوی دیگر تمرکزش بر ویرایش و انتشار ویراست چهارم کتاب «سرعنوان‌های موضوعی فارسی»، و از همه مهم‌تر تشدید بیماری این فرصت را از او گرفت.

گردآوری و تنظیم این دانشنامه که از سال ۱۳۸۸ شروع شده بود، در سال ۱۳۹۱ پایان یافت. تنها واریسی نهایی آن مانده بود که در آبان سال ۱۳۹۲ او را از پشت میز کارش در کتابخانه ملی، به بیمارستان منتقل کردند. از آن پس همه فعالیت‌های حرفه‌ای‌اش متوقف شد و سرانجام در ۱۶ آبان ۱۳۹۴ درگذشت.

سه سال طول کشید تا من شهادت تکمیل این اثر را بدون او پیدا کنم... هرچه کار به پایان نزدیک‌تر می‌شد، فکر می‌کردم بی‌حضور نگارنده اصلی با قلم شیوایش، چگونه می‌توانم از عهده تهیه مقدمه‌ای برای این دانشنامه برآیم. اصلاً عنوان تازه آن چه خواهد بود؟ اما در میانه راه، به‌طور اتفاقی، به برخی از یادداشت‌های پراکنده او در لابلای صفحات چاپ اول «دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» دست یافتم. همه این یادداشت روی کاغذهای کوچک، با مداد و با عجله نوشته شده بود. ولی همه آنها دارای عنوان مشترکی بودند: «مقدمه دانشنامه». در همین کتاب هم عنوان جدید دانشنامه را قید کرده بود: «دانشنامه کتابداری، اطلاع‌رسانی و آرشیو». (در

اینجا چند نمونه از تصاویر این یادداشت‌ها و صفحه عنوان جدید را قرار داده‌ام. شماره‌گذاری یادداشت‌ها از من است.)
به یاری خودش بود که توانستم آخرین یادگار ارزشمند او را در حد توان، و نزدیک به خواست او روزآمد و تکمیل کنم.

شیفته سلطانی

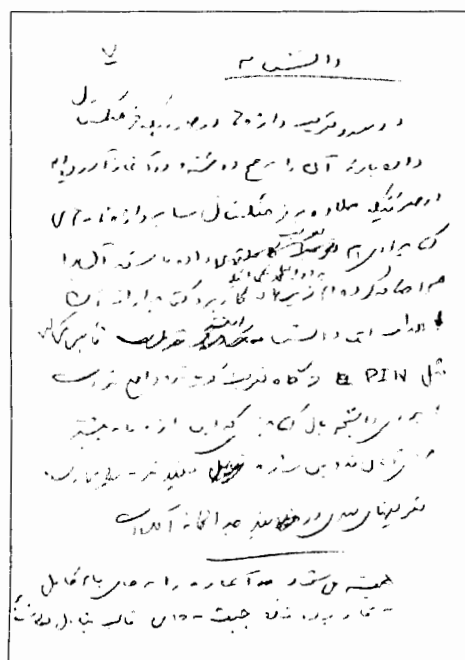
دی ۱۳۹۸

تشتت معادلها

هنر فرهنگستان تثبیت کردن یک معادل فارسی در مقابل واژه خارجی است. این عمل باعث می‌شود تا از تشتت معادلها که سردرگمی خواننده، نویسنده و مترجم را در پی دارد، جلوگیری شود. گاه برای یک اصطلاح خاص در نوشته‌ها و متون فارسی ممکن است سه یا چهار اصطلاح متفاوت [وجود] داشته باشد. این مسأله وقتی اعجاب‌انگیز می‌شود که مفهوم مورد نظر حتی در یک پیابند خاص سه یا چهار بار با تعاریف نسبتاً مشابه ولی با معادل‌های متفاوت به کار رفته باشد.

به عنوان مثال نگاه کنید به اصطلاح URI در [نشریه] اطلاع‌رسانی شماره‌های ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۴. «شناسه متحدالشکل منابع، شناسگر جهانی منابع، بیانگر منحصر به فرد» و در پیابندی دیگر: شناسگر واحد منابع برگزیده شده است. در چنین مواردی البته اگر فرهنگستان برای آن معادلی برگزیده باشد، همان را انتخاب و از بقیه ارجاع داده شده است. ولی اگر فرهنگستان اساساً به آن نپرداخته باشد. در بیشتر مواقع آن را کلاً حذف کرده‌ام، به خصوص اگر در منابع اصلی دانشنامه، H[arrod's] و Odli نیز تعریف نشده باشند.

برای URL منابع مختلف ۹ معادل مختلف به کار برده‌اند. همه آنها به منزله ارجاع زیر اصطلاح برگزیده فرهنگستان «نشانی وب» وجود دارد.

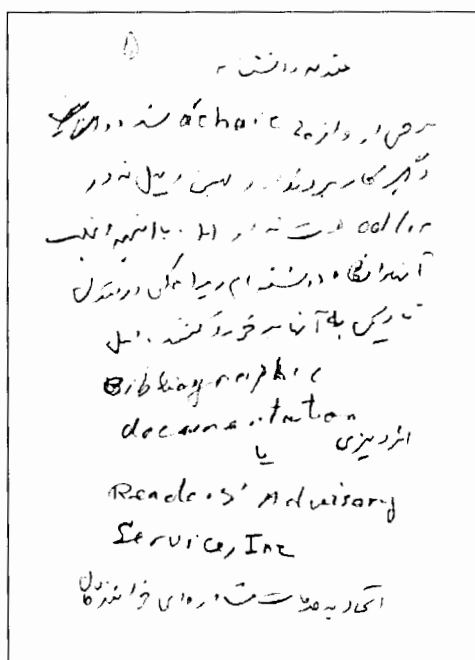

متن پیاده شده از روی یادداشت شماره ۷

دانشنامه

در مورد تعریف واژه‌ها در صورتیکه فرهنگستان داده باشد آن را مرجح داشته و در آغاز آورده‌ایم [۱]. در صورتیکه علاوه بر فرهنگستان سایر واژه‌نامه‌های کتابداری هم تعریف داده باشند آن را هم اضافه کرده‌ام. به دو دلیل یکی اینکه کاربرد کتابدارانه آن با اهداف این دانشنامه را بیشتر تامین می‌کند. مثل PIN و گاه تعریف گویاتر و واضح‌تر است و برای دانشجویان کتابداری که این واژه‌نامه بیشتر برای آنان تدوین شده مفیدتر به نظر می‌رسد. تعریفهای بعدی در بند جداگانه آمده است.

همیشه می‌شود آغازه را به جای نام کامل به کار برد. مثلاً جیف به جای قالب
تبادل نگارشتاری

متن پیاده شده از روی یادداشت شماره ۵

مقدمه دانشنامه

برخی از واژه‌ها a[r]chaic [کهنه، قدیمی] شده و دیگر کاربرد ندارد. بهین دلیل نه در odli's هست نه در H[arro]d's. با اینهمه اغلب آنها را نگاه داشته‌ام زیرا ممکن [است] در متون تاریخی به آنها برخورد کنند. مثل Bibliographic documentation [=] اثر دبیزی یا Reader's Advisory Service, Inc.

اتحادیه خدمات مشاوره‌ای خوانندگان

مقدمه

این اثر براساس «دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» تالیف پوری سلطانی و فروردین راستین تدوین شده است. چاپ اول آن در سال ۱۳۷۹ توسط «فرهنگ معاصر» و چاپ دوم و سوم آن به ترتیب در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۸ توسط همین ناشر، منتشر شد و تا بیست سال بدون هیچ تجدید نظری مورد استفاده قرار گرفت. در این فاصله تحولاتی چنان وسیع و سریع در این شاخه از دانش بشری رخ داده و می‌دهد که به جرأت می‌توان ادعا کرد که امکان همپا شدن با آن وجود ندارد. هر روز و هر ساعت با پدیده‌ای تازه در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات روبرو هستیم که بر علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم داشته است. تا آنجا که در ایران نام رشته دانشگاهی «کتابداری و اطلاع‌رسانی» از شهریور ۱۳۹۱ تبدیل به «علم اطلاعات و دانش‌شناسی» شد و در برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها عناوین و سرفصل‌های تازه‌ای چون فناوری اطلاعات، مدیریت دانش، مدیریت آرشیو، علم‌سنجی، مدیریت کتابخانه‌های دیجیتال و غیره افزوده شده است. دیگر به تدریج واژه «کتابداری» مانند «بلدیه» از ادبیات این رشته در حال حذف شدن است! هرچند که در عمل اهداف آن به قوت خود باقی مانده و بیشتر ابزارهای کار است که تازه شده‌اند. حتی اگر این تغییرات منجر به تحولات و پیشرفت کیفی کتابخانه‌های ایران نشود، نمی‌توان ورود یا هجوم صدها واژه و اصطلاح جدید را در متون حرفه‌ای کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور انکار کرد. لذا لازم بود دانشنامه پیشین با تجدید نظر اساسی تدوین شود.

- تفاوت‌های اساسی دانشنامه‌ای که در دست دارید با دانشنامه قبلی، پس از افزوده شدن ۱۲۵۰ واژه و اصطلاح جدید و ویرایش کامل بیش از ۴۰۰ شناسه قبلی (چه از نظر سرواژه‌های به کار رفته و چه از نظر تعریف اصطلاح) به قرار زیر است:
۱. افزوده شدن واژه‌ها و اصطلاحات مربوط به علم آرشیو و آرشیوداری.
 ۲. افزوده شدن صدها اصطلاح در مورد اینترنت، شبکه‌های ارتباطی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و پدیده‌های نوین در فضاها و شبکه‌های مجازی.
 ۳. افزوده شدن ارجاع‌ها به نمایه انگلیسی واژه‌ها و اصطلاحات تازه که در دانشنامه قبلی وجود نداشت.
 ۴. افزوده شدن «نشانی وب» (URL)، اکثراً به جای نشانی و شماره تلفن و فاکس در انتهای نام بسیاری از سازمان‌ها، انجمن‌های کتابداری، کتابخانه‌های ملی و غیره.

در تکوین اندیشه واژه‌نامه

در مقدمه چاپ اول «دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» شرح موجز و روشنی از اندیشه پدیداری و تکوین واژه‌نامه‌های عمومی دو زبانه که یک سوی آن فارسی است، داده شده است (ص. هفت - دوازده) و به درستی به این مطلب اشاره شده که انتشار واژه‌های دوزبانه در علم کتابداری و اطلاع‌رسانی حاصل پدید آمدن دو حادثه شاخص در ایران است: یکی تأسیس انجمن کتابداران ایران در سال ۱۳۴۴ و دیگری تشکیل دوره فوق لیسانس کتابداری در دانشگاه تهران در سال ۱۳۴۵. نخستین واژه‌نامه کتابداری، حاصل تلاش زنده‌یاد ایرج افشار بود، که تحت عنوان «فرهنگ اصطلاحات کتابداری» در دفتر سوم، «نشریه کتابداری» در سال ۱۳۴۹ به چاپ رسید. تا سال ۱۳۶۵ چندین واژه‌نامه دو زبانه انگلیسی به فارسی دیگر هم منتشر شد که تنها به ذکر معادل فارسی واژه‌های انگلیسی می‌پرداخت (برای اطلاع بیشتر رجوع کنید به صفحه‌های ده تا یازده، بخش مقدمه در «دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی»، چاپ دوم، ۱۳۸۱) در سال ۱۳۶۵ ویراست دوم «اصطلاحنامه کتابداری: فارسی به انگلیسی و

انگلیسی به فارسی» توسط پوری سلطانی و فروردین راستین با ۱۳۰۷ شناسه اصلی و برای نخستین بار همراه با شرح و توصیف واژه‌ها همراه با نمایه انگلیسی به فارسی توسط کتابخانه ملی ایران، منتشر شد. توضیح آن‌که ویراست اول این کتاب در سال ۱۳۴۷ توسط انجمن کتابداران ایران منتشر شده بود.

«دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» درواقع نخستین اثری بود که نه تنها به ذکر معادل واژه‌های تخصصی پرداخت، بلکه مفاهیم کتابداری و اطلاع‌رسانی را نیز با ارائه تعاریف کوتاه و دقیق از یکدیگر متمایز کرد. علاوه بر این به معرفی سازمان‌ها، نهادها، مجامع بین‌المللی کتابداری، انجمن‌های کتابداران، کتابخانه‌های ملی ایران و جهان و همچنین همایش‌های معتبر و نظایر آنها نیز پرداخت. بدین ترتیب از شکل یک اصطلاحنامه معمولی فاصله گرفت و تبدیل به دانشنامه یا یک دایرةالمعارف کوچک، شد. نخستین چاپ این اثر در سال ۱۳۷۹ توسط فرهنگ معاصر منتشر شد.

دانشنامه حاضر در ادامه همین مسیر و همین اندیشه توسط پوری سلطانی آغاز شد. هرچند که چاپ و انتشار آن به خاطر مشغله فراوان، بیماری و درگذشت ایشان تا امروز به تعویق افتاد. اما با مساعدت فرهنگ معاصر، ناشر گرانقدر که چاپ این اثر را به عهده گرفت، می‌توان امیدوار بود این اثر مرجع همچنان به پژوهشگران، استادان، دانشجویان و مترجمان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی و آرشیو و زمینه‌های وابسته یاری کند.

شیوه کار

مرحله اول: برای جستجوی واژه‌ها و اصطلاحات تازه، بسیاری از منابع تخصصی‌ای که از سال ۱۳۸۷ به بعد منتشر شده بود، یا آثاری که در دانشنامه پیشین در دسترس نبود، مورد بررسی قرار گرفت. هدف از این بررسی، اهمیت برخورداری پشتوانه انتشاراتی واژه‌های تازه‌ای بود که توسط دانش‌پژوهان، استادان و دانشجویان رشته کتابداری حداقل یک بار در متن مقاله‌ها و کتاب‌های تخصصی به کار رفته بود.

در این مرحله حدود ۴۰۰۰ واژه و اصطلاح روی برگه‌های ۱۲×۲۰ سانتی‌متر با قید شماره صفحه و شماره منبع (منابع قبلاً شماره‌گذاری شده بودند) یادداشت شد. روی هر برگه عبارت فارسی و معادل آن به انگلیسی که از میان متن یا پانویس بدست آمده بود، نوشته شد. همچنین چنانچه در متن، واژه یا اصطلاح تعریف شده بود، در برگه با عبارت «تعریف دارد» مشخص شد. در بسیاری از موارد اگر در منابع خارجی تعریفی وجود نداشت، از همین تعاریف در متن فارسی استفاده شد. مهمترین منابعی که در این مرحله مورد جستجو قرار گرفت، عبارتند از:

۱. فصلنامه کتاب
 ۲. اطلاع‌شناسی (نشریه)
 ۳. مجموعه مقالات نهمین همایش کتابداران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۶
 ۴. جزوهٔ پلی‌کپی شدهٔ «واژه‌نامه تخصصی میکروفیلم» ترجمه اعظم السادات حسینی، ۱۳۷۳.
 ۵. جزوه پلی‌کپی شدهٔ *Library Building Planning terma For Librarian* تألیف Hoyt Galvin [بدون تاریخ]، ۶ ص.
 ۶. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی / سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز آستان قدس رضوی
 ۷. درآمدی بر اطلاع‌شناسی: کارکردها و کاربردها / عباس حری، ۱۳۸۷
- مرحله دوم: برگه‌های به دست آمده برحسب الفبای انگلیسی تنظیم شد و بدین ترتیب معادل‌های متفاوت فارسی در برابر یک واژه یا اصطلاح انگلیسی مشخص شد. سپس تمام شناسه‌های موجود در دانشنامهٔ پیشین تک‌تک بریده و روی برگه‌ها چسبانده شد و نظم فارسی آن تبدیل به نظم الفبایی انگلیسی شد. پس از مقایسهٔ یافته‌های تازه با شناسه‌های قبلی، موارد تکراری خارج شد و آنها که معادل فارسی آن در متون جدید با دانشنامه متفاوت بود به شناسه مربوطه ضمیمه شد تا در صورت لزوم، یا شناسه قبلی به کلی عوض شود یا به صورت ارجاع به کار برده شود.

در این مرحله حدود ۲۰۰۰ واژه جدید به مدخل‌های دانشنامه اضافه شد که هنوز شرح و تعریف نداشت.

مرحله سوم: با کمک منابع انگلیسی معتبر، تعریف و توصیف واژه‌های بدون تعریف ترجمه و تکمیل شد و معادل‌های فارسی نیز با استفاده از واژه‌نامه‌های انگلیسی به فارسی تخصصی و عمومی برای گزینش نهایی، بررسی شد. در همین مرحله برخی از عبارات و واژه‌های انگلیسی که ارتباط مهمی با دامنه موضوعی دانشنامه نداشت، حذف شد. (مثل ریاضیات، فلسفه و منطق، علوم خالص و غیره)

لازم به توضیح است که همه واژه‌های گردآوری شده (اعم از جدید و قدیم) با واژه‌های مصوب در فرهنگستان زبان و ادب فارسی مقایسه شد تا در صورت موجود بودن، در گزینش معادل‌های فارسی و همچنین تعاریف آنها تصمیم‌گیری شود.

مرحله چهارم: برگه‌های تکمیل شده همراه با برگه‌های ارجاعی، مجدداً برحسب الفبای فارسی مرتب شدند و بار دیگر موارد تناقض و تکراری مشخص و اصلاح شد و در دی ماه ۱۳۹۷ برای ماشین‌نویسی به ناشر سپرده شد.

مرحله پنجم: انتقال کلیه سرواژه‌ها و ارجاع‌های انگلیسی و معادل‌های فارسی روی برگه‌های جداگانه و ادغام آنها برحسب الفبای انگلیسی و تهیه نمایه انگلیسی به فارسی.

منابع و مآخذ اصلی

غیر از فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان، سایر منابع خارجی اصلی که در گزینش واژه‌ها و تعاریف مربوط به آنها مورد استفاده قرار گرفت و همه واژه‌ها و اصطلاحات با آنها کنترل شد، عبارتند از:

1. Harrod's Librarian Glossary/9th ed. 2000
2. ODLIS: Online Dictionary of Library and Information Science/ Created by Joan M.Reitz (www.abc-clio.com)

(از قالب PDF این اثر یک کپی کامل در ۷۳۳ ص. از روی اینترنت تهیه شد.)

منبع اصلی برای روزآمد کردن اطلاعات کتابخانه‌های ملی و کتابخانه‌های بزرگ جهان از کتاب زیر استفاده شد:

World Guid to Libraries, 2012. 2vols.

افزون بر این هر گاه لازم بود، مشورت با متخصصان، استفاده از بروشورهای کتابخانه‌های خارجی و داخلی، کسب اطلاعات با تلفن یا پست الکترونیکی، استفاده از ویکی‌پدیا و وبگاه‌های مؤسسات و انجمن‌ها و کتابخانه‌ها نیز برای روزآمد کردن و اطمینان از صحت اطلاعات بدست آمده، در هر مرحله از کار صورت گرفت.

شیوه استفاده

این دانشنامه دارای ۳۲۴۷ شناسه اصلی و صدها ارجاع است که بر مبنای الفبای فارسی تنظیم شده است و در مقابل هر شناسه معادل انگلیسی آن آمده است. هرگاه تعاریف متعدد و قابل توجه از چند منبع بدست آمده باشد، ابتدا تعریف فرهنگستان (در صورت موجود بودن) و سپس تعاریف دیگر درج شده است که غالباً با عبارت «به بیان دیگر»، «به عبارت دیگر» یا با اعداد ترتیبی مشخص شده است. در مجموع، تلاش بر این بوده که با بررسی ده‌ها واژه‌نامه و منابع دیگر، مناسب‌ترین معادل فارسی و دقیق‌ترین و مفهوم‌ترین تعاریف برگزیده شود.

در پایان شرح و توصیف برخی از اصطلاح‌ها، ممکن است با عبارت «نیز ← ...» یا «مقایسه کنید با ...» و نظایر آن برخورد شود که معنی آن جلب توجه مراجعه‌کننده به وجود اصطلاح‌های مرتبط با همان شناسه اصلی است. پس از آن مترادف‌های اصطلاح اصلی به ترتیب الفبای فارسی در داخل قلاب یا کروشه دیده می‌شود که در صورت تعدد با علامت ؛ (نقطه ویرگول) متمایز می‌شود.

مثال:

انبار پخش Clearinghouse

۱. سازمان یا مؤسسه‌ای که مسئول گردآوری، رده‌بندی و توزیع اطلاعات یا موادی است که نیاز به پخش وسیع دارد. ۲. سازمان یا مؤسسه‌ای که سوابق تحقیقاتی شامل برنامه‌ریزی، گسترش و مهندسی امور در دست اقدام یا کامل شده را گردآوری می‌کند و حاصل مدون این فعالیت‌ها را در اختیار دیگران قرار می‌دهد. ۳. به معنای اخص در کتابداری به محل یا سازمانی گفته می‌شود که کتابخانه‌های دیگر کتاب‌ها یا سایر مواد کتابخانه‌ای اضافی خود را بدان‌جا می‌فرستند تا افراد یا کتابخانه‌های دیگر بتوانند در مواقع لزوم از آن استفاده کنند. [پخشگاه؛ مخزن اطلاعاتی؛ مرکز پخش؛ مرکز گردآوری و پخش؛ مرکز گردآوری و پخش اطلاعات؛ مرکز مبادله اطلاعات]

عبارات داخل پرانتز در انتهای برخی از مدخل‌های اصلی، به معنی توصیفگر همان اصطلاح به کار رفته است. مثلاً: جاناخنی (صحافی) به این معنی است که عبارت «جاناخنی» در ارتباط با فنون صحافی مطرح شده است.

جاناخنی (صحافی) Joint

۱. یکی از دو قسمت مواد پوشش‌دهنده جلد که وقتی کتاب باز می‌شود، خم می‌شود. ۲. نوار پارچه‌ای، چرمی یا از جنس سایر مواد که انتهای صفحات را محکم نگه می‌دارد. ۳. شیاری که در فرایند جلدسازی، مقوای رو و پشت جلد را پوشش و به یکدیگر متصل می‌کند. نیز ← لولا. [مفصل]

هر یک از ارجاع‌های داخل قلاب، در محل الفبایی خود ظاهر می‌شوند و با علامت نیزه (←) به اصطلاح یا عبارت برگزیده اشاره دارد. روشن است که اصطلاح انتخاب شده در این دانشنامه به معنای گزینه توصیه شده، به‌ویژه در ارتباط با واژه‌های مصوب فرهنگستان است و کاربران می‌توانند از واژه‌ها و عباراتی که به عنوان ارجاع معرفی شده نیز در کارهای پژوهشی خود استفاده کنند.

در صورتی که کلمه انگلیسی در دست است و منظور یافتن معادل فارسی آن است، باید به نمایه انگلیسی - فارسی انتهای کتاب رجوع شود و سپس، در صورت تمایل به آگاهی از مفهوم و تعریف آن، به متن اصلی زیر معادل فارسی آن نگاه شود.

در نمایه انگلیسی، مدخل‌های اصلی با حروف سیاه‌تر و ارجاع‌ها با حروف نازک‌تر در یک ردیف الفبایی قرار دارند و در مقابل هر دو معادل فارسی آنها قابل مشاهده است.

ارجاع‌های مربوط به اصطلاحات انگلیسی فقط در نمایه انگلیسی به فارسی آورده شده است. در مواردی که در مقابل یک اصطلاح انگلیسی، چند معنی متفاوت به فارسی وجود داشته باشد، کنار اصطلاح انگلیسی، در داخل پرانتز از اعداد ترتیبی انگلیسی، استفاده شده است. مثل: سردبیر و ویراستار که معادل انگلیسی برای هر دو Editor است. حال آن‌که تعریف «سردبیر» و «ویراستار» با یکدیگر متفاوت است. بنابراین در مقابل «سردبیر» (۱) Editor و در مقابل «ویراستار» (۲) Editor گذاشته شده است تا در نمایه انگلیسی قابل تفکیک باشد. برعکس همین مورد ممکن است برای معادل فارسی پیش بیاید. یعنی در مقابل یک اصطلاح فارسی، چند معادل انگلیسی وجود داشته باشد. در این صورت اعداد ترتیبی در کنار واژه فارسی گذاشته شده است. مثل: Magnetic strip و Magnetic tape که تعاریف متفاوتی دارند ولی در فارسی هر دو معادل نوار مغناطیسی است. بنابراین، در مقابل اولی «نوار مغناطیسی (۱)» و در مقابل دومی «نوار مغناطیسی (۲)» گذاشته شده است.

سپاسگزاری

ابتدا باید از خانم گیتی مستقیمی، کتابدار با تجربه مرکز مدارک و انتشارات سازمان برنامه و بودجه، سپاسگزاری کنم که با دقت و دلسوزی و روی خوش، در تمام مراحل کار، اعم از بررسی مقاله‌های تخصصی و استخراج اصطلاحات جدید، تنظیم الفبایی برگه‌های فارسی و انگلیسی ما را یاری کردند و از همه مهم‌تر تهیه و تنظیم نمایه انگلیسی دانشنامه که از ابتدا تا انتها به عهده ایشان بود... و سپاس از خانم دکتر زهرا شادمان و خانم فروردین راستین که نه تنها مشوق من برای ادامه کار بودند، بلکه در تمام مراحل با راهنمایی‌های ارزشمند خود مشکلات و سردرگمی‌های مرا مرتفع ساختند و جای خالی پوری سلطانی را در کنارم پُر کردند.